

www.ali-yazdanbakhsh.ir:

رویکرد ساختارگرایی و پسااختارگرایی در مواجهه با فرهنگ و نسبت آن با تعلیم و تربیت

محمد حسن ابراهیمی دهشیری^۱، دکتر محمدرضا آهنگچیان^۲، دکتر ابوالفضل غفاری^۳، دکتر جهانگیر مسعودی^۴

چکیده

بحث درباره نسبت فرهنگ و تربیت از دیرباز مورد توجه اندیشمندان و متفکران بوده است و بسیاری از آنان به نقش تعلیم و تربیت در مواجهه با فرهنگ پرداخته اند، در دوران معاصر دو رویکرد ساختارگرایی و پسااختارگرایی توجه ای ویژه به مقوله فرهنگ داشته اند، این مقاله در پی تبیین این مساله است که مقوله فرهنگ، در ساختارگرایی و پسااختارگرایی چه معنا، مفهوم و جایگاهی دارد و بر اساس آن؛ چه نسبتی با تربیت می تواند داشته باشد، بدین منظور با بهره گیری از رویکرد استنتاجی، پس از تبیین مفهوم فرهنگ در هر رویکرد، دلالت هایی برای تعلیم و تربیت استخراج و استنتاج شده است. یافته های پژوهش نشان دهنده آن است که در ساختارگرایی فرهنگ به تبع زبان امری مستقل و پایدار تلقی می گردد و چونان ساختاری زیر بنایی اعضای جامعه را در سیطره خود درآورد، اما در نگاه پسا ساختارگرایی فرهنگ و به تبع آن زبان امری ناپایدار نگریسته می شود که وابسته به متن و زمینه ای است که در آن شکل گرفته است. بر این اساس رویکرد مطالعاتی ساختارگرایی به روابط زیربنایی فرهنگ می پردازد و آن را مستقلاً مورد بررسی قرار می دهد، در مقابل، رویکرد پسا ساختارگرایی به رابطه فرهنگ و زمینه و متن (گفتمان) می پردازد. پی آمد ساختارگرایی در تربیت، نقش محوری قائل شدن برای فرهنگ است و پی آمد پسا ساختارگرایی در تربیت، توجه به ناپایداری آن و نیز چند فرهنگی می باشد. مطابق با ساختارگرایی، نظامی با تسلط فرهنگ بر همه جنبه های اجتماعی پدید می آید که بر اساس آن، نقش تربیت صرفاً انتقال دهنده فرهنگ است و بر اساس پسا ساختارگرایی، نظام تربیتی محملی است برای شنیدن صدای فرهنگ ها و خرده فرهنگ های، به علاوه آن که در هر دو رویکرد، فرهنگ امری نسبی تلقی می گردد، در ساختارگرایی، فرهنگ از جامعه ای به جامعه دیگر متفاوت است و در پسا ساختارگرایی از دوره ای تا دوره دیگر تفاوت می یابد.

واژگان کلیدی: فرهنگ/ساختارگرایی/پسا ساختارگرایی/تربیت

^۱ دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت؛ ۰۹۱۳۲۷۴۰۱۶۲؛ mh_brahimidehshiri@yahoo.com

^۲ عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد؛ ۰۹۱۵۵۰۵۴۰۷۴؛ rezaahanchian@gmail.com

^۳ عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد؛ ۰۹۱۵۳۵۹۸۳۷۴؛ ghaffari@um.ac.ir

^۴ عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد؛ ۰۹۱۵۳۱۱۳۹۹۴؛ آدرس پستی- ja_masoodi@yahoo.com

چهارمین همایش انجمن فلسفه تعلیم و تربیت ایران
«مبانی فلسفی تحول در نظام آموزش و پرورش ایران»
۸-۹ خردادماه ۱۳۹۲
دانشگاه فردوسی مشهد

- آپیگنازی، ریچارد و گارات، کریس (۱۳۷۹)، پست مدرنیسم (ترجمه فاطمه جلالی سعادت). تهران: شیرازه.
- آسا برگر، آرتور. (۱۳۸۵) نقد فرهنگی. (ترجمه حمیرا مشیرزاده) تهران: مرکز بازشناسی اسلام و ایران (انتشارات باز)
- بارکر، کریس (۱۳۸۷). مطالعات فرهنگی. (ترجمه مهدی فرجی و نفیسه حمیدی) تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی
- بشیریه، حسین (۱۳۷۹). نظریه‌های فرهنگ در قرن بیستم. تهران: آینده پویان.
- بهرامپور، شعبانعلی (۱۳۷۸). درآمدی بر تحلیل گفتمان، مجموعه مقالات به اهتمام محمد رضا تاجیک. تهران: فرهنگ گفتمان
- بیلینگتون، روزاموند و همکاران (۱۳۸۰). فرهنگ و جامعه. (ترجمه فریبا عزب دفتری). تهران: قطره
- پاول، جیمران (۱۳۷۹) پست مدرنیسم (ترجمه حسینعلی نودری) تهران: قطره
- رضایی، محمد (۱۳۸۶). مطالعات فرهنگی: دیدگاه‌ها و مناقشات. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی، واحد تهران
- عضدانلو، حمید (۱۳۷۵). درآمدی بر گفتمان یا گفتمانی درباره گفتمان. اطلاعات سیاسی-اقتصادی، سال دهم، شماره ۱۰۳-۱۰۴
- غلامرضا کاشی، محمد جواد (۱۳۷۹). جادوی گفتار. تهران: آینده پویان
- فوکو، میشل (۱۳۸۸). اراده به دانستن (ترجمه نیکو سرخوش و افشین جهان‌دیده) تهران: نشرنی
- کرایب، یان. (۱۳۷۸). نظریه اجتماعی مدرن از پارسونز تا هابرماس. (ترجمه عباس مخبر) تهران: نشر آگه
- نقیب زاده، میر عبدالحسین. (۱۳۸۷). نگاهی به نگرش‌های فلسفی سده بیستم.